



РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в докторска програма: Методика на обучението по изобразително изкуство от професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., област на висше образование 1. Педагогически науки.

на тема **РОЛЯТА НА ДИГИТАЛНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ЗА РАЗВИТИЕ
НА ИЗОБРАЗИТЕЛНО – ТВОРЧЕСКИТЕ СПОСОБНОСТИ НА УЧЕНИЦИТЕ
(V-VI КЛАС)**

Автор: ПЕТЬО ДАМЯНОВ СТЕФАНОВ, докторант към катедра „Педагогика на обучението по изобразително изкуство и технологично образование“ към Педагогически факултет на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Рецензент: доц. д-р Светозар Йорданов Чилингиров, професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, Педагогически факултет на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

1. Кратки биографични данни за докторанта

Петьо Дамянов Стефанов завършва висшето си образование през 2003 г. в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ със степен бакалавър, Специалност – Педагогика на обучението по изобразително изкуство.

През 2004 г. придобива магистърска степен в програма „Педагогика на обучението по пластични изкуство” отново в ШУ „Епископ Константин Преславски”.

Със Заповед РД–10–105/06.12.2020 година е зачислен като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма **Методика на обучението по изобразително изкуство** от професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., област на висше образование 1.

Педагогически науки. - катедра „ВИТМ“ към Педагогически факултет, ШУ „Епископ Константин Преславски“.

Със Заповед РД-10-184/07.03.2023 е удължен срокът на докторантурата с една година, а със Заповед РД-10-114/19.02.2024 е отчислен с право на защита считано от 01.02.2024 г.

От септември 2019 г. до юни 2023 г. заема длъжността хоноруван асистент, а от есента (месец септември на същата година) е назначен като асистент в ШУ „Епископ Константин Преславски“.

2. Общо описание на дисертационния труд и на приложените към него материали

Дисертационният труд, разработен в три глави, е в обем от 230 стандартни страници основен текст и съдържащо 61 страници приложение към дисертация. Онагледен е със 46 таблици, 21 диаграми и 22 фигури. Използваната литература включва 103 информационни източника на български и на чужд език.

3. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Актуалността на дисертационния труд се обуславя от нарастващата роля на дигиталните технологии в съвременното образование, както в национален, така и в глобален мащаб. В условията на дигитална трансформация на образователната среда, училището е изправено пред необходимостта да адаптира традиционните методи на преподаване към новите технологични реалности и към променящите се познавателни и творчески потребности на учениците. Това важи в особена степен за обучението по изобразително изкуство, което по своята същност предполага повече визуалност, експерименталност и творческа свобода.

В дисертационния труд е разработена и представена система - модел от уроци, основана на целенасочено интегриране на дигиталните технологии в обучението по изобразително изкуство в пети и шести клас. Чрез използването им се разширяват възможностите на традиционната методика, като тя се обогатява с нови форми на визуализация, интерактивни подходи, възможности за творческо експериментиране и стимулиране на самостоятелната и изследователската работа на учениците. Дигиталната среда създава условия за по – активното участие на обучаваните в учебния процес и за развитие на техните изобразително – творчески способности в съответствие с индивидуалния им темп и интереси.

Значимостта на изследването се изразява и в отговора, който то дава на редица съвременни предизвикателства в обучението по изобразително изкуство – необходимостта от повишаване на мотивацията на учениците, от преодоляване на формализма в учебния процес, както и от ефективно съчетаване на художествено – творческите дейности с дигиталната култура на подрастващите. В този контекст дисертационният труд предлага научно обоснован и практически приложим модел, който

допринася както за развитието на педагогическата теория, така и за усъвършенстване на образователната практика.

4. Методология на изследването

Докторанта Петьо Стефанов представя ясно структурирана и научно обоснована методология на емпиричното изследване. Подбира изследователски методи, които осигуряват (позволяват) проследяване на динамиката в развитието на художествените знания, умения и творчески способности на учениците – участници в изследването.

В методологичния инструментариум са включени методи за диагностика на художествените познания и на уменията за възприемане и интерпретация на произведенията на изобразителното изкуство, както и методи за оценяване степента на развитие на изобразително – творческите способности на учениците – образни представи, асоциативно и комбинативно мислене и въображение. За валидиране на получените резултати докторантът използва и математико – статистически методи, което повишава обективността, надеждността и доказателствената стойност на направените изводи.

Така проведено педагогическото изследване напълно покрива критериите за дисертационен труд и ясно отразява приносите на докторанта.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Основният текст в дисертационния труд е изложен в три глави в правилно съотношение.

В първа глава на дисертационния труд докторантът изгражда солидна теоретична рамка на изследването, като проследява появата и развитието на дигиталните изкуства, тяхната класификация, технологии, средства и форми. Направена е психолого-педагогическа характеристика на т.нар. дигитално поколение, която обосновава необходимостта от прилагане на съвременни технологични подходи в обучението.

Особено внимание е отделено на приложението на дигиталните технологии в обучението по изобразително изкуство, като са анализирани действащите учебни програми, възможностите за интеграционни връзки и начините за включване на дигитални средства при реализиране на учебното съдържание. В главата са разгледани същността и механизмите на формиране на изобразително-творческите способности на учениците, както и факторите, подходите и методите за стимулиране на тяхната креативност. Логично място е отредено и на формирането на дигитални компетентности в учебно-възпитателния процес по изобразително изкуство като ключов елемент за развитие на изобразително-творческите способности на учениците.

Във **втора глава** на дисертационния труд е представена методологията на експерименталното изследване, като ясно и логически последователно са формулирани неговата цел, задачи, обект, предмет и изследователска хипотеза. Те са добре структурирани и кореспондират пряко с проблематиката и целите на дисертационния труд.

Подробно е представена диагностичната методика, чрез която се изследва равнището на изобразителната подготовка, художествените познания и изобразително-творческите способности на учениците в началото и в края на експерименталното изследване. Методологичният инструментариум е подбран адекватно и създава предпоставки за обективно проследяване и анализ на резултатите.

В **трета глава** на дисертационния труд е представено провеждането на експерименталното изследване и сравнителният анализ на получените резултати. Авторът последователно разработва програмата на експеримента, като ясно разграничава констатиращ, формиращ и контролен етап.

Особено значим е формиращият етап, в рамките на който докторантът апробира разработената от него система-модел от уроци, основана на интегрирането на дигитални технологии в обучението по изобразително изкуство. **Този модел представлява оригинален принос в дисертационния труд, като чрез представените в него експериментални резултати се доказва неговата ефективност за развитие на изобразително-творческите способности на учениците.**

В главата са представени и сравнителни анализи на резултатите от изобразителната дейност на участниците в изследването, равнището на техните художествени познания, както и на развитието на образните им представи, асоциативното, комбинативното им мислене и въображение. Анализът е аргументиран и подкрепен с количествени и качествени данни, които потвърждават изследователската хипотеза и демонстрират положителния ефект от приложената експериментална система.

Така структуриран и изложен дисертационния труд представя едно задълбочено изследване на значението и ролята на дигиталните технологии за развитието на изобразително – творческите способности на учениците.

6. Научни приноси на дисертацията

В дисертационния труд докторантът Петьо Стефанов **правилно определя и извежда следните научните приноси:**

1. В теоретичното изследване се извършва систематизация и класификация на дигиталните изкуства, като се анализират тяхната същност, технологии, средства и форми, както и възможностите за прилагането им в обучението по изобразително изкуство.

2. Обоснована е ролята на дигиталните технологии в обучението по изобразително изкуство и тяхното влияние върху развитието на изобразително – творческите способности.

3. Разработен и апробиран е диагностичен инструментариум за изследване и оценка на изобразително – творческите способности на учениците, както са обособени и показатели за оценка на дигитални ученически творби.

4. Създадена и апробирана е авторова система – модел от уроци по изобразително изкуство за V и VI клас, в която са използвани разнообразни дигитални ресурси и инструменти: приложения за смартфони за създаване и обработка на изображения, филтър за деформация в Adobe Photoshop за творчески трансформации, PowerPoint за изготвяне на презентации и Paint за изработване на илюстрации и проекти.

5. Проведено е експериментално изследване, което доказва, че използването на дигитални технологии стимулира въображението на учениците, развитието на художествените им знания, нивото на образните представи, както и асоциативното и комбинативното мислене.

7. Публикации

Публикациите свързани с дисертационния труд са три на брой и отговарят на изискуемия брой по минималните национални изисквания.

8. Препоръки

Към Петьо Дамянов Стефанов имам следната препоръка:

В дисертационния труд е постигнат внушителен обем на изследователска и практико – приложна работа, което обосновава нуждата резултатите от него да бъдат публикувани и направени достъпни за по – широк кръг специалисти. Издаването на монографичен труд, би имал значима практическа стойност и най – важното, би подпомогнал професионалната дейност на учителите по изобразително изкуство.

9. Въпроси

Към докторанта отправям и следният въпрос:

Възможно ли е, апробираната система – модел от уроци да бъде приложена и при ученици от други възрастови групи и ако това е така, какви методически

изменения или дидактически подходи биха били необходими за нейното успешно адаптиране?

10. Заключение

В заключение считам, че представения дисертационен труд съответства на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Изразявам своето положително становище и предлагам на членовете на Научното жури на Петьо Дамянов Стефанов да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., област на висше образование: 1. Педагогически науки

21.01.2026 г.

Рецензент:

/доц. д-р Светозар Чилингиров/